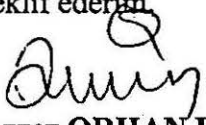

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 15554
Tarih : 02.12.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

21. yüzyılda yurttaşların çok önemli bir bölümünü oluşturan engellilerin temel hak ve hürriyetlerinin tanımlanmamış olması ve yaşama geçirilmemiş olması evrensel insan haklarının bir ihlalidir. Türkiye Birleşmiş Milletler'in Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmesini imzalayıp onaylamasına karşın gereklerini halen yerine getirmemiştir. Türkiye'de engellilerin temel hak ve hürriyetlerinin çağdaş ve demokratik bir topluma uyumlu hale getirilmesi ve geliştirilmesi, ayrımcılık ve haksızlığın önlenmesi amacıyla Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti on yılı aşkın bir süredir imzaladığı Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin gereklerini, tam anlamıyla toplumsal yaşama ve engellilerin temel haklarına yansıtamamıştır. Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 12'sini oluşturan engellilere; yaşlılar, nadir hastalığı olanlar ve süregen hastalığı olanlar dahil edildiğinde, engellilerin hak ve hizmetlerde erişimde yaşadığı sorunların, milyonlarca yurttaşı ve ailelerini doğrudan ilgilendirdiği açığa çıkmaktadır. Bu kişilerin aileleri ile birlikte nüfusun yarısından fazlasına denk düştüğü ifade edilebilir.

Türkiye'de engellilerin; yaş, cinsiyet, medeni durum, il ve engel gruplarına göre güncel verilerinin olmaması, engellilere yönelik sunulması gereken kamu hizmetlerinin planlama ve bütçelemesinde etkili bir yaklaşımın olmadığını göstermektedir. Bütçe içerisinde engellilere ilişkin ayrılan pay sadece yüzde 1,6 oranındadır. Bütçe yetersizliği ve farkındalık sahibi kadro yetersizliği engellilere ilişkin kamuda hak ihlallerinin engellenmesini geciktirmektedir.

Kamu kurumlarının sitelerinin ve hizmetlerinin erişilebilirliği hakkında kapsamlı bir çalışma yürütülmelidir. Hastaneler, Okullar ve Belediye Binaları başta olmak üzere tüm kamu binalarının erişilebilir olması, WC, merdiven, otopark, asansör vb. bina bölümlerinin engelli

kullanımına uyumlu hale getirilmesi gereklidir. Yol ve kaldırımların, toplu taşıma araçlarının, park ve bahçelerin engelli erişilebilirliği ile uyumu hakkında yıllardır çözilemeyen sorunlar mevcuttur. Erişilebilirlik sorunu salt fiziksel bir mesele olmayıp personel farkındalığından, mevzuat erişimine varana kadar çok boyutlu bir mesele olarak ele alınmalıdır. Aynı ülkede yaşamalarına rağmen engellilerin ulaşım kartları birçok ilde geçerli değildir. Engellilere sunulan kamu hizmetlerinde yeknesaklık olmayıp ilden ile bir lütuf gibi bazı sınırlı hizmetler sunulmaktadır.

Engellilerin çok önemli bir kısmı yoksul ve işsiz kişilerdir. Hanebazlı yapılan sosyo ekonomik durum tespiti nedeniyle birçok engelli, birey olarak yararlanması gereken haklardan yararlanamamaktadır. Engellilerin sosyo-ekonomik durum tespiti içinde yaşadıkları hanelerle değil bireysel durumları dikkate alınarak yapılmalıdır. Öte yandan kamuda ve özel sektörde yasal istihdam kotasını doldurmayan kurumlar hakkında gerekli yaptırımlar yerine getirilmemektedir. Eğitim, sağlık, ulaşım ve istihdam gibi haklara yeterli düzeyde erişemeyen engellilerin temel haklar, anayasa ve ilgili mevzuata erişemediği bilinmelidir. Kamuda ve özel sektörde engelli istihdamında engellilerin karşı karşıya kaldığı ayrımcılık her geçen dönem yeni bir boyut kazanmaktadır. Engellilerin medyada, siyasette ve ekonomik yaşamda temsili için teşvik edici mekanizmalar kurulmalıdır.

Her engel grubunun kendine özgü sorunlar yaşadığı ve konu hakkına ilgili sivil toplum kuruluşlarının yıllardır çözüm önerileri sunduğu bilinmektedir. İşitme engelliler hakkında; işaret dili tercümanlığı ve işitme cihazlarına ilişkin sorunlar çözüm beklemektedir. Türk işaret dilinin anadili Türkçe olmayan engellilere erişimde yetersiz kaldığı görülmelidir. Görme engellilerin göz tedavileri, Braille alfabesi ve sesli materyallere erişimi, beyaz baston ile uyumlu mekanların varlığı/yokluğu gibi sorunları çözüm beklemektedir. Görme, işitme, zihinsel, ortopedik ve süregen hastalığı olan engellilerin eğitimi hakkında müfredat, eğitimci, bina, vb. başlıklarda sorunlar tam çözülmüş değildir. Bu sorunlar COVID-19 koşullarında ağırlaşmıştır. Sık sık yaşanan kur şokları nedeniyle ilaç, tıbbi cihaz ve medikal araçlara erişim zorlaşmıştır. Rehabilitasyon ve özel bakım merkezlerinin fiziksel altyapı yetersizlikleri sunulan hizmeti olumsuz etkilerken bu yerlerde çalışan kişilerin güvencesiz olması kalıcı sorunlara yol açmaktadır.

SMA, Serebral Palsi, SSPE ve Down Sendromu olan kişilerin, nadir hastalığı olanların ve ailelerinin sorunları gerekli sosyo-psikolojik ve ekonomik destekten yoksun olmaması için “erdemli bir kamu hizmeti” sunulmalıdır. Ağır engellilerin bakım yükünün sosyal güvenceye alınması ve çoklu engeli olan kişilere ve ailelerine kapsamlı bir destek sunulması gereklidir.

Engellilik salt tıbbi ve fiziksel ve doğal bir mesele değildir. İş kazaları, trafik kazaları, ev içi şiddet, devam eden çatışma ve savaşlar, yetersiz beslenme, akraba evliliği ve gebelik-doğum süreçlerinde yeterli tıbbi desteğin sunulmaması gibi nedenler engelliliğin en önemli nedenleridir. Toplumsal yaklaşım, önyargılar, alışkanlıklar ve gelenekler engellilerin sorunlarının temel nedenleridir. Bölgesel gelişmişlik farkları, devam eden çatışma ve savaşların sosyal yapıya olumsuz etkileri sorunu boyutlandırmaktadır. Engellilerin toplumsal örgütlenmesinin yetersiz kalması, siyasal yaşamda, medyada, kültür, sanat ve sporda engellilerin yeterli düzeyde temsil edilmemesi engellilik sorunlarının çözümsüz kalması ile sonuçlanmaktadır. Pandemi süreci var olan bu sorunların ağırlaşması ve derinleşmesine neden olmuştur. Bu sorunlar ışığında; Türkiye’de engellilerin temel yurttaşlık haklarının ve özgürlüklerinin tanınması, korunması ve geliştirilmesi amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Flan
2	NURAN İMİR	ŞIRNAK	Umut -
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	Çiller
4	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	Sanlıurfa
5	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	Sanlıurfa
6	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. Koç
7	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Sanlıurfa
8	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	Sanlıurfa
9	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgüneş
10	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	Sanlıurfa
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	Sanlıurfa
12	MURAT SARISAÇ	VAN	Murat Sarisaç
13	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	Şevin Coşkun
14	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Acar Başaran
15	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	K. Bulbul
16	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	Murat Çepni
17	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	E. Günay
18	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	Sanlıurfa
19			
20	SEMRA GÜZEL	DİYARBAKIR	Semra Güzel